

Alcedo

December 2017 Nr 3 Årg 39

Örkelljungabygdens Natur
- Krets av Naturskyddsföreningen -

Innehåll

Vinterns och vårens program	sid 3
Upprop om orre i Skåne 2018	sid 6
Exkursioner	sid 8
Ängsblommor	sid 11
Höstens fågelobsar	sid 12
Morgon på Smörmyr	sid 15
Gärdsmygen	sid 17
Fladdermusexkursion	sid 18
Svarta sjö ska kalkas varje år!	sid 21
Stenskvättan i kommunen	sid 24
Tofsvipan i kommunen	sid 30
Ur Fåglarna i folktron	sid 37
Boktips	sid 38
Styrelse, avgifter m.m.	sid 39

Ytterligare en årgång har färdigställts. Årets inventering av stenskvätta och tofsvipa presenteras ingående. Ett par mer personliga kåserier får förgylla julläsningen. Och så klart ett nytt gediget och omväxlande program samt ett par boktips till julklappssäcken.

Trevlig läsning!

Redaktionen

Redaktionen

Janne Johansson, Ingas väg 7, Ö. Ringarp, 286 91 Örskelljunga,
0435-501 31, e-post: janne_ringarp@telia.com
Perry Vigelsbo, Ängelholmsvägen 49, 286 36 Örskelljunga,
0435-510 58, e-post: vigelsbo@telia.com
Leif Sigbo, Bjäregatan 3, 286 31 Örskelljunga, 0435-522 32
e-post: leif.sigbo@telia.com
Lena Ottosson, Hässleholmsvägen 47, 286 35 Örskelljunga,
0435-511 03, e-post: lena@ottosson.net
Pär Svensson, Klockgatan 21, 286 34 Örskelljunga, 076-775 44 75
e-post: pergit@telia.com

Nästa nummer av **Alcedo** utkommer i maj. Manusstopp 30/4.

Omslagsbild framsida: *Grytåsa* (Foto: Pär Svensson)
baksida: *Vinterbild* (Foto: Perry Vigelsbo)

Vinterns och vårens program

- 26/12 Tisdag. Annandag jul. Hallands Väderö.** Bjärekretsen har gjort annandagen till en traditionsfylld exkursionsdag ut till Hallands Väderö. Missa inte chansen att uppleva denna säregna ö under en annorlunda årstid. Fika, kängor och varma kläder är en stor fördel. Avfärd från Netto kl. 08.⁴⁵. Samling vid Väderöbåtarna i Torekov kl. 09.⁴⁵.
Ansvarig Eva Persson
- 18/1 Torsdag. Holkspikning** Det är alltid rätt tid att snickra bostäder åt våra både små och stora holkbyggare. Vi har bräder som passar för både mesholkar och kattuggleholkar. Väl mött i Åsljunga skola, slöjdsalen. Vi bjuder på en enkel fika. Samling kl. 18.⁰⁰. *Ansvarig* Björn Herrlund
- 27/1 Lördag. Stensmyr är alltid lika spännande att besöka.** Vi besöker utvalda delar av detta myrkomplex som vi delar med Hässleholms kommun. Myren är ett Natura 2000-område och har länge uppmärksammats för sin säregenhet. Vandringens gestaltande är beroende av vinterdagens temperatur, väder och snöförekomst. Men kanske kan vi ha turen att kryssa in årets första orre, nu när orrinventeringsåret 2018 påbörjats! Samling vid Netto kl. 09.⁰⁰.
Ansvariga Eva Persson och Janne Johansson
- 8/2 Torsdag. Årsmöte med bildvisning.** Sedan 1963 har det, inom ramen för LUVRE-projektet, forskats på fåglar i **Vindelfjällen runt Ammarnäs**. Göran Paulson har deltagit i trettiofem år och berättar om forskningen, naturen, byn och dess människor. Samling för årsmöte i Utbildningscentrum kl. 18.³⁰. Bildföredraget börjar ca halvtimmen senare. Föreningen bjuder på fika. *Ansvariga* Styrelsen
- 18/2 Söndag. Vandring i Pinnåområdet.** Knoppar och strömstarar. Förhoppningsvis kommer Pinnån snart att bli kommunens första naturreservat. I alla fall är detta ett besöksvänligt, tätortsnära naturområde med flera olika kvalitéer som vi gärna återkommer till. Under vintermånaden februari brukar man alltid kunna få uppleva strömstaren, kanske sittande på iskanten eller på en sten i vattnet, för att dyka på huvudet ner i vattnet, kanske avgivande en småknirklig sångstrof mitt i ett vintrigt snölandskap. Men vi kan också botanisera bland träd- och buskknoppar. Alltid beredda, väntande på vårvärmen. Samling kl. 09.⁰⁰ vid Netto.
Ansvarig Zigge

1/3 Torsdag. Bildföredrag om Örskelljungas natur och kulturlandskap. Med hjälp av Perry Vigelsbos och Janne Johanssons bilder, ord och tankar görs ett försök att skildra det landskap som har formats av årtiondens, ja århundradens växelspel mellan natur och människa. Myrarnas, vattnens, skogarnas och kulturmarkens landskap. Cirka 1½ timmes visning! Fruktpaus. Samling i Församlingshemmet kl. 19.⁰⁰.

Ansvariga Perry Vigelbo och Janne Johansson

13/3 Tisdag. Petter Haldén och jordbruksfåglarna i skogsbygden. Vi har ofta ett kärt förhållande till de fåglar som uppehåller sig i det kvarvarande odlingslandskapet. Att umgås med storspov, tofsvipa, stenskvätta, sånglärka och ladusvala var ”vardagsmat” under första halvan av 1900-talet. Men idag har flera av dessa arter försvunnit eller starkt minskat i antal. Istället har de ersatts av arter som trana och grågås.

Vi uppmärksammar detta med en heldagsexursion (ca 4 tim) tillsammans med LRF och Hushållningssällskapets rådgivare, både inne och ute. Därför vill vi att du i förväg **anmäler dig**, helst **innan den 1 mars!** Det underlättar planeringen! Ett mer detaljerat program kommer att skickas ut till de som anmäler sig. **Anmälan** per telefon (0435-50131) eller e-post (janne_ringarp@telia.com). *Ansvarig* Janne Johansson

18/3 Söndag. Våren ute vid Skäldervikens stränder. Naturen i mitten av mars kan vara fantastisk, oberäknelig och kanske lite gråmulen. Men visst händer det mycket i fågelvärlden mest hela tiden! Vi åker ut till kusten och studerar vilka fågelarter som nyligen anlant från närområdena i sydväst. Samling vid Netto kl. 09.⁰⁰. *Ansvarig* Björn Herrlund

7/4 Lördag. Workshop i Biparadiset. Hur kan vi gynna den biologiska mångfalden med olika insatser i mindre skala. Vi testar lite olika saker och lär oss om ”Veteranisering” av träd, mulmholkar, gräsbränning, eller kom med egna idéer. Vi räknar med att göra en del praktiska saker, så oömma kläder efter väder. Vi samlas vid Biparadiset kl. 10.⁰⁰. Parkering finns vid Ugglestigen. Föreningen bjuder på dryck, grillkorv med bröd, kaffe och kaka. *Ansvarig* Pär Svensson och Lars Schale

14/4 Lördag. Naturinventaren Örjan Fritz och Örskelljunganaturen. En spännande exkursionsdag utlovas då färden går upp till Långaltsmyrområdets skogar och myrar. Örjan Fritz har som bekant under de senaste två åren lagt ned ett stort jobb med att uppdatera kommunens Naturvårdsprogram. Några av Örjans specialiteter är skogarnas lavar och mossor vilka kommer att ägnas ett närgånget intresse denna vårliga april dag. Glöm därför inte lupp, men tag även med kikare, fika, stövlar och rätt klädsel. Samling vid Netto kl. 08.⁰⁰. *Ansvarig* Patric Carlsson

26/4 Torsdag. Cykling i närnaturen. Visst är vi överens om att natur bäst upplevs gåendes eller cyklandes. Lennart har sen 2009 guidat oss runt på de småvägar som står till buds när man utgår från Örskelljunga tätort. Denna sena eftermiddag har Janne lovat försöka hålla i förberedelserna inför årets cykelexkursion. Vi ses vid Gästis (OBS!) kl 18.⁰⁰. *Ansvarig* Janne Johansson

5/5 Lördag. Fågelskådningens dag. En återkommande begivenhet bland alla vårens programpunkter som lyfter fram fågelskådningen på ett särskilt sätt. Våra hemtrakter har en mångfald av olika naturtyper att visa upp, men vart kosan ställs just denna morgon får du först reda på när du når vår mötesplats. Samling vid Netto kl. 07.⁰⁰. Hemkomst ca kl. 12.⁰⁰. *Ansvariga* Björn Herrlund och Kurt Arne Johansson

22/5 Tisdag. Slätter- och betesmarken i Ramnekärr. Denna dag är det den Biologiska mångfaldens dag och vi tänker därför ställa kosan till gräsmarkerna i Ramnekärr. Förhoppningsvis ska svinrotens gula solar ännu lysa när kvällsvandringen tar sin början. En svinrotsäng var förr i tiden ett begrepp med mersmak. Men här finns än mer av spirande växtlighet att glädjas åt. Samling vid Netto kl. 18.⁰⁰. *Ansvariga* Patric Carlsson och Janne Johansson

5/6 Tisdag. Naturnatten och fladdermössen. Under försommarnatten kan man få uppleva olika spännande läten. Uppe i våra trakter kan det vara ljudet från enkelbeckasinen, från vattenrallen eller kanske ännu mer ett säreget ljud från nattskärnan. Denna sena kväll och förnatt ska vi istället försöka fånga in fladdermusens ohörbara ljud med hjälp av en detektor. Vi får se vad kvällen kan ge oss i form av upplevelser. Vi får höra! Glöm inte fika och stövlar! Samling vid Netto kl. 21.⁰⁰. *Ansvariga* Lena Ottosson och Janne Johansson

17/6 Söndag. De vilda blommornas dag uppe vid Spinneriet. I år är det faktiskt sextonde gången som detta samarrangemang kring vår växtvärld äger rum. Olika evenemang genomförs runt om i Norden och för vår del i Örskelljunga har vi alltså tänkt besöka de spännande markerna kring Pinnåns kvillområde i Spång. Här finns både spännande kärlväxter, mossor, lavar och kanske försärlan också behagar visa sig. Ta med stövlar (Spinneriet är en på flera sätt vattenrik lokal), fika och flora. Samling vid Netto kl. 09.⁰⁰. *Ansvarig* Zigge

Upprop om orre i Skåne 2018

Det är inte enbart förändringar i landskapet som påverkar vår fågelfauna. Ett aktuellt tema är klimatförändringar som i högsta grad har inverkan på förekomst och utbredning hos flera fågelarter. Vid det här laget har vi vant oss vid att sydliga fåglar som ägretthäger, svarthakad buskskvätta och brandkronad kungsfågel har blivit allt vanligare i södra Sverige. Däremot verkar såväl rödvingetrast som björktrast förpassats norrut, kanske som en följd av just ett varmare klimat.

Orren är en annan förlorare i vår sydliga landsända. Exakt vad detta beror på är inte klarlagt, men den negativa trenden är tydlig. Därför finner SkOF anledning att genomföra en riktad inventering av arten under 2018. Pilotinventeringar under 2017 och kontakt med lokala ornitologer visar att orren nu saknas söder om riksväg 21 och att kärnområdet ligger i Örkelljunga kommun med förekomster i närliggande Perstorps och Hässleholms kommun. I nordöstra delen av landskapet ser det dystert ut, även om vi fortfarande hoppas att förekomsten är större än vad vi kan se för tillfället.

Vi kommer att ta hjälp av lokala föreningar, kommunornitologer och andra personer med god lokal kännedom. Tillsammans tror vi oss kunna få en god bild av orrens förekomst i Skåne. Men vi är tacksamma för all information vi kan få. Detta kan vara tips på lokaler där det fortfarande kan finnas spelande orrarrar eller det kan vara genom att delta i själva inventeringen. Vi siktar i första hand på att inventera spelande tupparrar. Detta kan göras under perioden februari-maj med störst spelaktivitet hos tupparrarna från andra halvan av mars till början av maj.

Besök gärna mossar och rapportera resultatet! Tupparrarna kan också spela på hyggen och betesmarker eller andra öppna platser, men det är främst mossarna vi vill få inventerade. Vi hoppas att det fortfarande finns 50 orrrtupparrar i landskapet, men det kan bli svårt att nå upp till denna nivå. I första hand bör rapportering göras till Artportalen, men det går också bra att skicka e-post till richard.ottvall@gmail.com.

Richard Ottvall

Inventeringar av orre i Örkelljunga

I Örkelljunga har vi uppmärksammat orrens prekära situation under en längre tid. 1998–99 gjordes första försöket att kartlägga artens utbredning och bestånd i kommunen. Denna undersökning följdes upp med en liknande tio år senare 2008, och sex år därefter gjordes åter en ny inventering.

En utvärdering av de inventeringar som gjorts finns samlad i tabellen här nedan. Här anges också de lokaler som orrarna noterats på. Antalet tupparrar har under de senaste två decennierna minskat påtagligt och de orrrspel som ännu kan noteras hyser numera oftast bara några få fåglar. Det är med viss bävan man nu ger sig i kast med ytterligare

en kommuntäckande undersökning. De senaste åren indikerar nämligen att det kvarvarande orrrbeståndet troligen har decimerats ännu mer.

Orrspel. Foto: Perry Vigelsbo

I början av nästa år kommer vi att ha en samling för att diskutera upplägget av arbetet. Vill du själv ta aktiv del i inventeringen? Hör då av dig till antingen Björn (0709-51 53 23), Patric (0707-443 550) eller Janne (0435-50 131).

Artportalen är, som Richard Ottvall skriver, den bästa platsen att rapportera sina fynd. Internt kommer vi säkert att därutöver hålla en tätare kontakt via e-post och telefon. Sprid gärna detta upprop till alla som vistas i närheten av våra orrrmarker!

Antal orrrtupparrar vid inventeringar i Örkelljunga kommun

	1998-99	2008	2014
Smörmyr	10	6	2
Flåssmyr	20	5	4
Stensmyr	5	3	2
Svenskemyr	5	3	3
Smedhultamossen	3	1	2
Liamossen	3	1	1
Store mosse	3	1	1
Linhultsmossen	2	1	-
Långalts-/Skrikamyrr	3	1	2-3
Jännaholmsmossen	1	1	1
Attarpamossen	1	-	1
Fjärhanamossen	2	-	-
Fäje myr	1	-	2
Nissakäll	1	-	-
Västrarp	1	-	-
Fagerhultamossen	-	-	1
Summa antal	49	23	23

Janne Johansson

Exkursioner

Höstvandring runt Hultasjön – söndagen den 22 oktober

Vi var en tapper liten skara som samlades för Naturskyddsföreningens traditionella ”sjövandring” en tämligen blöt men mild söndagsmorgon i oktober. I år gick turen runt den lätt runda (till formen) Hultasjön och den mindre grannen, Gårdsjön, i närheten av

Oscar Winges domarring på Snapperup. Foto: Perry Vigelsbo

Åsljunga. Sjöarna ingår i Stensåns avrinningsområde och nästa station på vattnets väg västerut är den betydligt större Vemmentorpasjön.

För den som gillar siffror kan nämnas att Hultasjön är knappt 6,5 km² stor och har sitt största djup, 4 m, i nordöst, nära badplatsen. Precis som traktens övriga sjöar sänktes Hultasjön på 1930-talet och möjligen hängde Hultasjön och Gårdsjön då ihop. Längs flera sträckor runt sjön syns spår av den gamla strandlinjen.

Det blev en omväxlande tur i fina höstfärger, bitvis på stigar i lövblandskog i direkt anslutning till sjön – vackert! - men också genom dagens enformiga men kanske rationella(?) skogar av varierande ålder. Erik Jansson, en av deltagarna och uppväxt i

trakten, kunde berätta var det hade växt potatis och andra grödor i hans ungdom. I dag är det grödan gran som gäller där som på så många andra platser i kommunen.

Mindre växter noterades också, t.ex. både brunört och ärenpris i blom! Små exemplar förvisso men den milda hösten har säkert haft betydelse där. Pyrola sågs också vid foten av en bok. Förutom att den har fått sitt namn pga. sina päronliknande blad, (Pyrus = päron), fick vi veta att den också är inblandad i mykorrhiza (svamprot).

Fikapaus vid Snapperup, teaterdirektör Oscar Winges sommarresidens fram till 1940–50-talet. Erik J berättade om hur den fina världen kom till trakten med kändisar som Anna-Lisa Eriksson i Winges följe – spännande för ungdomarna! I dag är kanske platsen inte så glamorös men nuvarande ägaren till fastigheten vill hålla markerna öppna och har lyckats köpa loss areal som hotades av igenplantering.

Sydöst om sjön löper en brant och markerad morän-/rullstensås, spår från inlandsisens dagar. Här är skogen ganska varierad med skogsek, rödek och lönn plus en och annan gammelgran. Bl.a. mannagräs och spikblad växte i strandkanten.

Allt som allt en inspirerande vandring – tack till Janne J för guidning!

Ingrid Hallengård

Liamyren och Fagerhultamossen – söndagen den 8 oktober

Det var fyra entusiaster som denna ganska sköna höstsöndag samlades vid bygdegården i Sönder-Össjö för att bege sig ut i skogen och på myrmarkerna öster om bygdegården. Det var Janet Malmqvist, Lennart Persson, Björn Herrlund och under-tecknad. Vi vandrade först upp mot Liamyren för att få en blick över mossen och dess småväxta myrtallar. Vi gick sedan mot Fagerhultamossen. Detta blev verkligen en mycket strapatsrik runda, visserligen har det regnat mycket den senare tiden och tydligen hade det mesta regnvattnet stannat kvar på myren. Med facit i hand ångrar jag mig att jag ledde ut sällskapet på denna vådliga utfärd i myrterrängen. Det blev ett och annat rejält plurr, men humöret var ändå på topp. Vi hade kanske hopp om att få se någon tjäder eller orre, men därav blev intet.

Målet var att göra ett besök på någon av de så kallade Eigesöarna på Fagerhultamossen, där vi kunde vila ut och inta vår medhavda fika. Eigesöarna är några bevuxna upphöjningar i mossen, vilka under åren fått leva sitt eget liv. Skogen består mest av ek, asp, några granar och tallar, men en hel del träd har under åren ramlat och utgör nu ett gott tillhåll för insekter. I fågelväg kunde vi beundra ett antal flockar med mindre korsnäbb, och visst, däribland ett par större korsnäbbar. I övrigt noterades tofsmes, gärdsmyg, grönsiskor, domherre, ängspiplärka, rödhake, kungsfågel, svartmes och nötskrikor. Några ormråkar kretsade runt mot den stundtals blå himlen, kanske det fanns en fjällvråk också, men det var en osäker obs. Väl tillbaka igen vid bygdegården, efter ca 4 timmars myrvisstelse, ansåg vi att det inte behövdes något extra gympapass denna dag. Tack till Er som ställde upp på denna fotblöta vandring.

Kurt Arne Johansson

Att odla sina egna ängsväxter – torsdagen den 16 november

Inte mindre än 24 personer kom för att lyssna till biologerna Inger och Mats Runesson från Råsgård, Opparyd i Alvesta kommun. De driver sen 2005 företaget Pratensis som inriktat sig på att saluföra ängsfröblandningar, alltså frön från ängsväxter av olika slag.

En anledning till träffen var att ett gräs- och ljungdominerat område i Biparadiset, Ekholmstälken, har bearbetats för att om möjligt göras om till en blomsterrik torräng till glädje för vildbin och andra ”flygfän”. Under det kommande året lär ett flertal av de insådda växterna komma till sin rätt och gå i blom. Bland de arter som på så vis såtts in kan nämnas liten blåklocka, rotfibbla, åkervädd, käringtand, mandelblom och klätt.

Nåväl, denna kväll berättade Runessons om hur givande och spännande det kan vara att förvandla en idag ganska trist markyta, kanske delar av trädgårdens snaggade gräsmatta, till en mer mångfaldsrik ”gammeldags” äng. Hur går man bäst till väga, hur förbereder man marken, vilka fröer och fröblandningar bör man välja för torra eller fuktiga, kalkfattiga eller kalkrika marker?

På Pratensis har man den långa vägen lärt sig att odla fram frön från bortåt 100 olika örter och gräs; alla är svenska ängsväxter som de med egen tålmodighet lärt att bli ”samarbetsvilliga”. En arbetsintensiv sysselsättning!

Under det decennium som företaget funnits till har de blivit engagerade i många olika projekt; exempelvis i Vattenparken i Örebro, i anslutning till Ekerums golfbana på Öland, på SLU Uppsala, i Finspång, i Laholm, i Sundbyberg. Biparadiset i Växjö är ett annat projekt där frön från Pratensis byggt upp ett nytt ängssamhälle.

En annan möjlig avnämare är förstås de naturvänner som vill skaffa sig sin egen ”vildäng”. Att efter konstens alla regler skapa sin hemmaäng. Representanter från Örskelljunga kommuns gata/park var med och lyssnade och kanske entusiastmerades.

Janne Johansson

Ängsblommor

Höstens fågelobsar

(16/8-15/11)

Höstrapporten är den rapport som vanligen innehåller minst antal observationer, så också denna gång. Men det finns ändå obsar som kanske "kittlar" lite extra i våra skogstrakter.

Hösten har inneburit mycket mindre korsnåbbar i luften. De för vid denna tid på året ett kringflackande, ljudligt liv och deras läte har hörts mycket ovan oss under perioden. Även det lätt igenkännliga lätet tillhörande gråsiskan har hörts i skyn under framför allt oktober och november. Forsärla har noterats i november på ett par lokaler, men det är ju en art som testar på övervintring titt om tätt. En makalöst stor flock steglitser upptäcktes i Jännaholm de sista dagarna i september. Hela, egentligen otroliga, 129 ex, födosökte på ett fält.

Mest noterbart måste ändå vara den brushane som under två dagar i september rastade på en plöjd åker i Ljungaskog. Detta var blott den femte noteringen av arten i kommunen. Han sällskapade här med en för våra förhållanden stor flock tofsvipor, bestående av 34 ex. Den förra noteringen av brushane gjordes i Värnsjön, då 2 ex rastade vid sjön.

En stenfalk sågs i Östra Flinka, på ett typiskt sätt. Ett snabbt uppdykande, och på snabba vingar drog den sen iväg. En kungsörn sågs i Grytåsa, en art som ses mer sällan än sin frände i landet, havsörnen. Av skogshönsen måste nämnas en kull tjäderkycklingar i norra delen av kommunen och även ett par höstobsar av vuxna fåglar har rapporterats.

Brunanden har noterats som rastande i Värnsjön, men bara i ett fåtal ex. Annat var det några år före sekelskiftet och knappa tio år in på detta sekel. Då kunde upp emot 75 ex rasta i sjön. Det är ett faktum att brunanden har en starkt minskande numerär i landet. En ovanlig höstobservation: snatterand, 2 ex rastade i Värnsjön i slutet på oktober.

Och ju mer man är ute, desto mer upptäcker och ser man!

Björn Herrlund

Lommar / andfåglar

Storlom - 1 ex Värnsjön 19/9 (BH). **Vitkindad gås** - 2 str flockar Lärkesholmssjön 19/10 (BH). **Tajgasädgås** - 260 ex str S i tre flockar V Ringarp 29/10 (BH). **Bläsand** - 4 ex Värnsjön 19/9 (BH). **Snatterand** - 2 ex Värnsjön 29/10 - 3/11 (SN, BH). **Kricka** - 3 ex Värnsjön 6/10 (BH). **Vigg** - En av de talrikaste andarterna i Värnsjön under hösten, som regel mellan 15 och 30 ex. Som mest 25 ex 3/11 (BH). **Brunand** - 4 ex Värnsjön 29/10 (BH), 3 ex Värnsjön 3/11 (BH). Brunanden är stadd i minskning i landet och det märks i antalet rastande fåglar i Värnsjön under höststräcket. Från 1997 till 2008 rastade det varje år samtidigt mellan 50 och 70 ex i sjön, som mest 75 ex 7/11 -99. Efter det var antalet

brunänder där under hösten, fram till 2013, mellan 20 och 40 ex. Efter det har antalet inte varit över 10 ex! **Storskrake** - Inga större ansamlingar hittills i år! Som mest bara 8 ex Värnsjön 3/11 (BH).

Rovfåglar / hönsfåglar / tran- och rallfåglar

Blå kärrhök - 1 ex Smörmyr 9/10 (LP). **Ormvråk** - Hela 20 ex på plöjda åkern i Ljungaskog (LP). **Fjällvråk** - 1 ex str Grytåsa 5/10 (LP). **Kungsörn** - 1 ex Grytåsa 5/11 (BH). **Fiskgjuse** - 1 ex str Åsljunga 12/9 (JL). **Stenfalk** - 1 ex Ö Flinka 5/10 (BH). **Lärkfalk** - Häckning konstaterad i Grytåsa. Den 21/8 obsades 2 ad och en flygg unge. (BH). I övrigt, 1 ex Ekorrstigen Öa 28/8 (BH), 1 ex Grytåsa 12/9 (LP). **Tjäder** - 1 par Sjöholma 20/9 (BH), 3 kycklingar på mosse i norr, i början av augusti (gm KSV), 1 tupp V Ringarp 16/9 (SES, HS). **Trana** - Par med 2 ungar Grytåsa 16/8 (BH), par med 1 unge Höjaholm 20/8 (BH), par med 1 unge Grytåsa 21/8 (BH), 3 ex Flåssmyr 29/9 (HB, TH, OG). 70 ex str S V Ringarp 18/9 (BH). Den 5/10 rapporterades 1800 ex str över Öa (BH, LP, JJ), men str tranor redan 18/9, 70 ex V Ringarp.

Vadarfåglar

Tofsvipa - En flock höll till på plöjda åkern i Ljungaskog 16/9. Som mest 34 ex 10 11/9, vissa dagar sågs 26 och 29 ex, (BH, LP), 3 ex Fagerhults Flygplats 15/10 (BH). **Brushane** - 1 ex rastade på plöjd åker Ljungaskog 11/9 (BH). En mycket ovanlig art i kommunen. Endast ytterligare en notering finns på Artportalen från kommunen, 2 ex Värnsjön 29/6 2000. Utöver dessa, ytterligare tre obsar. 3 ex Flinka sjö 11/5 1970, 6 ex str Hjelmssjön 21/7 1973 och 10 ex str N Store sjö 11/5 1982. **Morkulla** - 1 ex Lärkesholmssjön 3/9 (BH), 1 ex Lärkesholm 2/10 (BH).

Skärrfåglar / praktfåglar / hackspettartade fåglar

Nattskärre - 2 ex S Össjö 24/8 (KAJ). **Kungsfiskare** - 1 ex Hjelmssjön 27/8 (JJ, EPe), 1 ex vid bäcken i Dalen, nära Turabyggevägen, (HFh), 1 ex Hjelmssjön 23/9 (JJ), 1 ex Biparadiset, Pinnån (JB). **Mindre hackspett** - 1 ex Biparadiset Ekholm 16/8 (gm JJ), 1 ex Grytåsa 22/8 (BH), 1 ex Nya kyrkogården Öa 29/9 (BH), 1 ex Ö Ringarp 15/11 (JJ).

Tättingar

Trädlärka - 1 ex str Ljungaskog 1/10 (BH). **Ladusvala** - 5 ex Värnsjö 2/10 (BH). Sittandes på en tråd, troligen en sent flygg kull. **Gulärta** - Första höstobsen, 3 ex Ekholm 21/8 (BH). **Forsärla** - 1 ex Rackarbäcken Ö Ringarp 29/8 (BH), 1 ex förbiflyg Ljungaskog 16/9 (BH), 1 ex nygrävda dammen Attarp 4/11 (BH), 1 ex Ekholm 5/11 (BH). **Sädesärta** - 1 ex Öa 5/10 (BH). **Buskskvätta** - 2 ex V Flinka 16/9 (LP), 1 ex Ljungaskog 1/10 (LP), 1 ex Ljungaskog 5/10 (BH). **Stenskvätta** - 2 ex 16/9 (LP), 4 ex 21/9 (BH), 1 ex 1/10 (LP). Samtliga obsar Ljungaskog. **Törnskata** - 1 ex 5/9 (BH), 1 ex 9/9 (BH), 1 ex 14/9 (LP). Samtliga från Ljungaskog. **Varfågel** - Första höstobsen, 1 ex S Össjö 11/10 (KAJ). 1 ex

Lärkesholmssjön 19/10 (BH), 1 ex S Össjö 21/10 (KAJ). **Nötkråka** - 1 ex förbiflyg Skånes Vårsjö (BLe, IL). **Svart kråka** - 1 ex Ljungaskog 9/9 (BH). Tillsammans med många gråkråkor. **Stare** - 15 ex St. Bjälkabygget 23/10 (BH). **Gråsparv** - 20 ex Scoutgården Öa 31/8 (BH). **Steglits** - 7 ex Ljungaskog 24/8 (LP). En jätteflock i Jännaholm 27/9, hela 129 ex (KAJ), 58 ex Jännaholm 6/10 (KAJ). Dessutom några obsar med enstaka ex. **Hämpling** - 1 ex Ljungaskog 21/9 (BH). **Gråsiska** - Allmän, framför allt hörd i luften, under okt/nov. Största gruppen, 20 ex Vårsjön 3/11 (BH). **Mindre korsnäbb** - Mycket rörelse på dessa korsnäbbar under hösten. **Större korsnäbb** - 2 ex Fagerhultamossen 8/10 (KAJ, BH, LP).

Förklaringar

Lokaler skrivna i *kursiv* stil ligger strax utanför kommungränsen, t. ex. *Rössjön* och *Sjöalssjön*. (ad=vuxen, hä=häckning, juv=ungfågel, k=kull, 1K=första kalenderåret, pull=nykläckt unge, sj=sjungande, str=stäckande).

Vi tackar alla som rapporterat in sina observationer. Inkomna observationen ligger till grund för sammanställning och status på Örkelljunga kommuns fågelarter; då, nu och för framtiden.

Uppgiftslämnare

BH	Björn Herrlund	JL	Jesper Linell
BLe	Barbara Leibiger	KAJ	Kurt Arne Johansson
EPe	Eva Persson	KSv	Kennet Svensson
HB	Hasse Berglund	LP	Lennart Persson
HFh	Henrik Frosthagen	OG	Olle Grönberg
HS	Helena Svensson	SES	Sven-Erik Svensson
IL	Ingo Leibiger	SN	Seth Nilsson
JB	Janne Bengtsson	TH	Torbjörn Hegedus
JJ	Janne Johansson		

Har du något att rapportera? Gör det gärna på vår hemsida!

Alcedo vill ha hjälp av **dig** att samla in uppgifter om fågelobservationer inom kommunens gränser. Vi vill ha observationer av ovanliga fågelarter för vår kommun, alla arter utanför den tid de normalt förekommer i landskapet, större sträckförekomst, anmärkningsvärt stora flockar, intressanta häckningar, återfynd av ringmärkta fåglar, tidiga vårobsar, sena obsar på hösten eller observationer som du tycker är särskilt notabla. Alla rapporter arkiveras för framtida behov.

Senaste inrapportering före nästa tryckning av Alcedo: 15 april.

Rapportera dina obsar på vår hemsida www.orkelljunganatur.se eller via Artportalen, www.artportalen.se/birds/

Björn Herrlund

Morgon på Smörmyr

Jag lämnar bilen vid 04.⁴⁰. Natten är fortfarande mörk. Avlägsna vägljud, troligen från motovägen. Går vångavägen neråt bakom gården. Plötsligt ett dovt "Mmmm" tätt intill mej. Håret på kroppen reser sig, hjärtat gör ett extra slag, riktar min lilla lampa mot låtet. En stor tjur precis innanför stängslet! Snabbar på stegen en aning. Grågåsnägg o gräsandslåte på avstånd. Kommer fram mot mosseplanet. Uppflog i närheten, åter rycker jag till, riktar den lilla lampan mot platsen, en furuplanta!? Mer grågåslåte ute

från torvmosseplanet. Stigen längs bäckvallen där man brukar gå mot kojan igenväxt, går bakom trädridan istället.

Framme vid kojan 5.⁰⁰. Känner trygghet, tak över huvudet, vägg på tre sidor! Rear till för 3 timmar upplevelser. Vägljud, fy, stör gryningsron. Gräsandkväkande, sen tyst. Skriver lite i lampans sken, släcker den 5.¹⁴. Tar på tjocka rocken, drar upp blixtlåset försiktigt för att inte störa "närstående" varelser. Tittar utåt fältet inte helmörkt. Horisonten har variationer i färg. 5.²³ Morkulleknips. Varför sitta här? Upplevelser så klart! Se och höra gryningen. Skogsnäppa 5.²⁶. Tofsvipelåte 5.²⁸. Trastdrill? Gräsand: sluta med ditt gnällande, jag vill höra taltrast 5.³⁵. Dimma faller över fältet och skymmer

sikten. Trana ropar långt iväg, någon annan svarar i närheten. Ljusa fläckar framträder utåt fältet, vatten som blänker? Kråka kraxar 5.⁵². Natten släpper sitt grepp randig mosse, en följd av torvbrytningen. Ljudkulissen ökar, fler fåglar gör sig hörda. Uppgrävda kullar avtecknar sig 6.⁰⁰. Överraskning nummer tre 6.⁰⁵, Orrbubbel! Ser honom i kikaren. Ringduva 6.¹⁵.

Dagen nalkas, grågäss flyger iväg. Tranfanfar – två par i närheten! Urskiljer 10 grågäss i höljorna. Gärdsmygläte 6.²⁴. Lyssnar, 1.2.3.4.5.6.sjuuu gulspurv! Där står ju

tofsvipan som jag väntat mig. Rådjur försvinner i bortre kanten. Två tranor flyger iväg 6.³³. Uppväxande björk och tall skymmer och vad döljer sig bakom de nygrävda jordhögarna? Och vad finns i ”dammar-na” som blivit efter grävningen? Rödhakedrill 06.³⁷. Bofink. 6.⁴⁷ mackor o kaffe, mums. Sädesärla 7.⁰⁰, jag hör dej men var är du? Två rådjur kommer från vänster, nej tre. Andlös spänning på nära håll, 20–30 meter. Ser i kikaren att de äter av tuvull, knopp och stjälk. En är varsk och skäller, de drar sig bortåt fältet och ser sig om var

faran finns! Jag har väl en viss utstrålning, de skuttar iväg åt höger 7.¹⁵. Två tranor flyger in och landar 7.²⁰, tofsvipan har flyttat sig där den stod och hängde. 7.²⁶ hörs orrtuppen igen, syns inte. 7.³¹ tofsvipan gnyr, talgoxe svischar förbi, tranorna trumpetar, putsar sig, vipan visar sig igen plockar från marken, skogssnäppa skrattar, taltrast upprepar, regndroppar på taket. Det hade vädertjänsten inte sagt!

Nu är det snart dags ge sig hemåt 7.⁴⁵. Har plockat ner pannlampa och kaffeflaska! En fot har domnat! Stor flock småfåglar drar ljudligt förbi medan jag skriver. Liten regnskur men molnen skingrar sig. Hund skäller på avstånd. Motorcykelplåder från E4-an 8.⁰⁰. Sista svepet med tubkikaren. Men där simmar ju ett par krickor, hane och hona. Tänk, vipan har inte flugit någon enda krumbukt, känner sig ensam? Väl ute ur kojan. En havsörn flyger förbi eller blev den uppskrämd? Uppbrott 8.¹⁵. Det här kan man bara uppleva på plats. Försök själv!!!

Lennart

Gärdsmygen

Morgon. Kommer ut på farstukvisten och får höra den starka sången som är inblandad med smattrande ramsor. Och där sitter den oansenlig och mörkbrun mot den nu ljusa morgonhimlen, gärdsmygen.

Favoritstället är taknocken på logen där den sjunger för full hals. Att denna så lilla fågel kan få ut dessa höga toner är märkligt. Den lilla stjärten har den rakt upp som en liten fjäderborste, den knycker av och an. Det kan tyckas att den lilla gärdsmygen inte har några direkta färger i sin fjäderdräkt. Ingen färgprakt här inte, hona o hane är lika. Men får man tillfälle att se den på nära håll och i rätt ljus ser man att i den kanelbruna fjäderdräkten finns insprängda små lysande diamanter som skimrar svagt i fjädrarna.

Gärdsmygen är vad man kan kalla en överlevnadskonstnär, visar sig nog aldrig på fågelmatningen vintertid. Jag har då aldrig sett den på besök där. Nä det är nog små spindlar, larver och en och annan övervintrande insekt som den kan finna då den letar på alla möjliga och omöjliga ställen i undervegetationen. Det är just där den i stort sett håller till. Fast ett år hade jag nöjet att ha sällskap av en liten gärdsmyg i stallet. Där flög den runt till alla spindlars stora fasa och med sin ganska långa och lite neråtböjda näbb kunde den rota sig in bland sprickor och vrår efter något ätbart.

Boet lägger den inne i något skrymsle, gärna i en rotvälta eller något tätt buskage. Jag hade i våras en misstänkt häckning i trumman som leder vattnet under vägen. Den flög ut o in vid flera tillfällen. Där hade den ett lugnt o tryggt ställe att föda upp sina ungar, dock kom kanske problemet när de små ungarna skulle lämna boet.

Gärdsmygen är inte så lätt att upptäcka då den gömmer sig i tät vegetation inne bland buskar och skrymslen, men det är sången som avslöjar den. Och den kan komma igång med sin sång i stort sett hela året då den är på det humöret. Den är tämligen allmän då man kan finna den nästan överallt.

Text och foto: Kurt Arne Johansson